

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vita Jo. Reuchlini Phorcensis, Primi in Germania Hebraicarum Graecarumque, & aliarum bonarum literarum Instauratoris

Majus, Johann Heinrich

Francofurti & Spirae, 1687

VD17 VD17 39:121821K

Oratio

[urn:nbn:de:bsz:31-271802](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-271802)

gene
bell
; qu
us est
Eam
opt vel
ue eti
Jan.

ORATIO.

SEPE quidem ego, AUDI-
TORES OMNIUM OR-
DINUM HONORA-
TISSIMI, in conspectum
vstrum concionemque processi, ac non
sine imbecillitatis meæ conscientia, &
magno cum pavore trepidationeque ver-
ba publice feci: at nunquam profecto
majore animi perturbatione commotus
sum, quam cum hodierno die suggestum
hoc conscendo. Tum enim Orationem
ad vulgarem popularemque sensum, &
imperitorum intelligentiam cum primis
accommodabam; parum sollicitus, quem-
admodum dicerem, dummodo ad id,
quod docebam, apte intelligenterque
dicerem. Et sane etiamsi ea ibi dicendi
facultate, quæ summa inter homines haud
tantum, sed & cœlestes genios est, valu-
issem, parum tamen adjumenti inde ha-
buissem, cum Religionis nostræ capita
sermo-

ATI

sermonem omnem captumque long
 me superent; &, non probabilitatem
 persuadendum, sed plenam omnino
 dem ad credendum à quolibet requirere
 Nunc verò per omnia conversà res
 est, cum me corona confessuque doc
 timorum virorum cinctū videam, qui
 rem ac se dignam gravitatem eloqui
 tiamque & desiderant & expectant.
 utrumque horum me deficit; siquid
 ingenium quam mihi sit exiguum ipse
 sentio & agnosco: Consuetudo et
 exercitatioque dicendi, sine quâ nil
 quam laude dignum consequi possum
 in me nulla est; et si alioquin ab opti
 rum artium studiis disciplinisque
 plane me abhorrere fatear. Quanqu
 si omnia illa in me deprehenderem
 hoc tamen accederet incommodum
 quod sacri muneris curis occupatio
 busque & multis & gravibus impedi
 spatii temporisque vix satis habuerim
 ad perficiendam instituti mei rationem
 Est tamen, quod inter tot ac tantas
 pidandi causas erigit subinde animus
 & contra metum fortem, si non etiam
 ducem reddit. Benevolentia nempe

tra, AUDITORES, & argumenti,
 le quo dicere institui, dignitas. Illa,
 i non aliunde multis documentis perspe-
 ta mihi cognitaque esset, tamen ex fre-
 quenti hoc vestro concursu colligi abun-
 de posset: hæc facit, ut existimem, Vos
 octius pietatem in patriam amoremque
 in civem, & observantiam in eos, qui me-
 as partes capessere jusserunt, aestimatu-
 os, quàm disertam orationem spectatu-
 os. Quid igitur est, quo in tanto inge-
 nii & existimationis meæ periculo, atque
 in tanto, quo perculsus sum, timore, ni-
 ar, & de quo tam fidenti animo ac voce
 loqui sustineam? JOHANNES REUCH-
 LINUS est, de quo viro cum universa
 Germania, tum nostra cum primis patria
 tibi gratulari debet; quippe quem Gallia,
 Italia, Anglia, Belgiumque, & quæ non
 iteris cultagens? ob insignem planè at-
 que in omni doctrinarum genere incom-
 parabilem eruditionis gloriam summo-
 verè semper coluit & admirata est. Quam
 amplius igitur dicendi campus hic mihi
 periat, quamque longa rerum series
 urgat, intelligitis, opinor, AUDITITO-
 RES. Quæ si nunc referre omnia
 singulatim vellem, dies me profecto de-
 B fieret.

ficeret. Neque enim ignorō, hoc
 rum esse, qui vel historiam contexere
 commentarios scribere cupiunt. Pro
 de satis mihi erit, ea, quæ huic loco con
 nire maxime, & ad commendationem
 vis Nostri pertinere videbuntur, brev
 strictimque attingere. Erit fortasse
 pus, dabiturque occasio commodior,
 nius uberiusq; recensendi ea, quæ nūc
 vitatis studio sciens prudensque omni

Ut ergò à natali solo *Reuchlini*
 stri ordiar, cujus aliquod etiam ad ing
 orum felicitatem momentum esse, v
 ac concors semper mortalium, plur
 quoque sapientum firmata consensu
 nio fuit, meritò gratulamur Nobis, è
 via ipsum oriundum esse; quæ ut on
 bus retrò seculis viros fortitudinis la
 insignes produxit, ita eo præsertim
 pore, quo meliores literæ è crassis pert
 cibusque, quibus diu occultatæ & cin
 fusæ latuere, tenebris, reflorescere
 perunt, multos etiam eruditione exim
 præstantesque protulit. Inter quos e
 nuit omninò atque excelluit præ reli
 Civis noster *Reuchlinus*, qui immo
 nominis sui gloria fama que & meritis
 rem publicam æque ac literariam sum
 tur.

totam Suevorum gentem adeò illustravit,
 ut nec assequi ego, nec disertissimus
 quisque dignè satis eloqui valeat. Testor
 annalium fidem, AUDITORES, testor
 exterarum gentium monumenta, quibus
 optimi quique singularibus studiis No-
 strum ornarunt atque profecuti sunt.
 Esto autem, communis hæc sit gloria om-
 nibus, & universa Germania Sueviaque
 speciatim ejus sibi partem aliquam jure
 suo vendicet: nobis tamen propriam
 illam esse ac peculiarem, nemo, opinor,
 obicit inficias. Apud nos enim in vicino
 oppido natus est Reuchlinus, quod à
 Phorce Phrygii exercitū in Trojano bel-
 lo duce, ac Aeneæ Alcaniiq; periculorum
 socio, conditum & à conditore Phorcen
 appellatum, ipse autumat; quanquam pa-
 rum firmis rationibus niti, sed amori so-
 lum patriæ indulgens id affirmare videat-
 ur, cujus primordia multò augustiora
 hoc pacto fieri existimavit. Verum nihil
 opus est, externum decus quærere, ubi
 nativum domesticumque suppetit: ne-
 que putandum, imminui Germanorum
 laudes, nisi à Romanis Trojanisque aut
 aliis antiquissimis gentibus deriven-
 tur. Proinde iis potius accedimus,

qui non sine gravi solidaque ratione apuerunt, ab Hercynia sylva deducendum eadju-
 pidi nomen esse; &, sive Orcynhemiu Stre-
 sive Pforzenhemium, aut Portenhemiu prim-
 dictum, quod porta quasi horrida iustibi
 & multorum scriptis celebrata sylva et Geo-
 primumque Spirâ Nemetum venientis soci-
 aditum aperiret. Hoc igitur in loco, num-
 pervetusto, & ob res praclare ibi ge Cha-
 & sepulchrorum principalium motion-
 menta, satis celebri, jamque ab Hermquo-
 ni VI temporibus uxorio jure ad Marpaul-
 ones nostros devoluto, publicisque Mag-
 bulis ab Imperatore Friderico II conquid-
 mato, editus in lucem est Reuchlinus, nus p-
 no restituti per Servatorem Orbis milhauc-
 mo, quadringentesimo, & quinquagaru-
 mo. Parentes habuit Georgium, & dum-
 lissam Erinam, Phorzheimensis munus in-
 pii cives satis honestos & bonarum prim-
 rarum amantissimos; unde Nostrum Quò-
 tremque Dionysium idoneis hominibus
 formandos fingendosque ab ineunte que i-
 te tradidere. Sed Johannes, ut Dica &
 sio ætate, sic & ingenii gloria antecell Non-
 & in eo ipso non germani fratris ma han-
 quam fidelissimi Præceptoris, imò & sfera-
 rentis munus implevit. Nam fere adbi co-
 puer

one alpuerum non sine magno suo impendio,
 dum adjuncto studiorum moderatore Johanne
 nemiuStrelero Jurium Doctore, Florentiam, o-
 nemiptimarum artium tunc altricem, misit;
 idæ istubi biennium apud doctissimum virum,
 lvaetGeorgiumVespucium mensæ hospitiique
 nientisocius egit, ac hunc & Anglum Politia-
 loco, num, Marsilium Ficinum, Demetrium
 bi gelChalcondylen, cæterosque omni crudi-
 motionis genere florentissimos homines,
 Hernquotidie audivit, tantumque profecit, ut
 dMarpaulo post Tubingæ liberalium artium
 isqueMagister & mox sacerdos fieret. Ac ne
 II conquid ei deesset, quo ornare hoc suum mu-
 llinusnus posset, auctor illi suaforque extitit, ut
 is milhaud vulgarem sibi notitiam pararet lite-
 nquagarum Hebraicarum, undecim propemo-
 um, & dum seculis, inde ab Hieronymi ævo, peni-
 s minus inter Christianos ignoratarum, nuncq;
 arum primum omnium ab se restitutarum.
 strumQuò ut perveniret faciliori via, ei-
 ominem ducem se adiutoremque præbuit, at-
 eunteque incredibili labore ac sumtu rudimen-
 ut Diga & Lexicon concinnavit, eiq; inscripsit.
 tecellNon minori amore sororem Elisabe-
 ris maHam, quæ in patria honestissimo civi nu-
 mò & serat, cæterosque arcta necessitudine si-
 cere adbi conjunctos, inq; his in primis Melanch-
 tonem

tonem, oppido Palatinatus ad Rhenum a
 Brettâ oriundum, prosequeretur; Itaque
 quum per tres annos in ædibus avi sui
 Johanne Hungaro Phorcensi ea literarum
 elementa, quibus tenera ætas imbui debet
 hausisset, Phorzhemium ad Reuchlini
 rorem, cognatam suam, eo consilio
 missus est, ut ductu Georgii Simleri, Circu
 ludum ibi institutum egregiè moderaretur
 tur, & deinceps ex primario Grammatico
 eximius Juris Consultus Doctorque
 bingæ fiebat, rectè feliciterque contineret,
 ubi per biennium hujus viri, ipsius
 collegæ, Johannis Hildebrandi, operantia
 publicè privatimque utilissima Latinæ
 Græcæ linguæ exercitia habuit. Etenim
 bat autem, ut quoties Reuchlinus è W
 tembergenfî agro, ubi summam gravationem
 mamque, ut suo loco referam, una cum
 paucis aliis obtinebat auctoritatem, suos
 rem suam inviseret, quod ob vicinitatem
 fiebat persæpè, in Philippi ingenium do
 profectus inquireret, atque de iis, quæ
 tradi in schola sciebat, percontaretur
 cumque promte ad omnia responderet, cum
 puerum animadverteret, eum, quem
 tea propter cognationis vinculum dilectum
 rat impensè, jam propter indolis elegantiam

Rhenum admiraretur, ac filii loco haberet.
 ur; Itaque spem, quam de illo conceperat,
 avi singulari, magis magisque excitaret,
 iterarum quosdam ei libros muneri dedit, cujus-
 ui debendi erant plenior Grammaticæ Græcæ
 chlini tractatus, Lexicon item & sacrorum vo-
 nfilio minum codex, quem perpetuò secum
 aleri, circumtulit & legit diligentissimè, hanc-
 oderatæ illius legendi consuetudinem, quod
 mmani sibi adolescenti profuisset plurimum, &
 rque tetinuit ipse ad extremum usque vitæ spi-
 ontinuum, & universis discipulis suis sæpissime
 ipsius commendavit. Illa igitur instrumenti co-
 pera ultra auctus, ipse se indies incitabat magis,
 Latine utriusque sermonis Græci pariter & La-
 Eveni uberiorem; comparabat facultatē sibi.
 is è Vtque soluta tantum, sed ligata etiam o-
 ngravatione scribenda subinde se exercebat.
 una Unde cum aliquando versus nonnul-
 em, suos à se compositos Reuchlino no-
 cinitate offerret, hic per ludum jocumque
 genium donavit pileolum puniceum, quo or-
 e iis, catus ipse quondam fuerat, cum titulo
 ontaret honoreque Doctoris ornaretur, haut du-
 spondie, quod præ sagiret, talem futurum olim
 quem Melancthonem, qualis deinceps evasit.
 um dilectum & nomen, quod familiæ ejus pro-
 s elegarium erat, terramque nigram sonabat,

in Græcum Melanchtonis commutavit ut co-
 non secus ac ipsi aliquando asciscerent suffra-
 quoque nominis Capnionis, à fumo terretu-
 denominati, auctor fuerat Hermolaus Breda-
 barus, vir tota Italia doctissimus, profusus,
 minimè barbarus. Phorzhemio elega-
 abiisset, & biennium Heidelbergæ pluri-
 egisset Philippus, in Tubingensem A Prin-
 demiam, per id tempus florentissima erili-
 se contulit, indeque frequenter Stuttæqu-
 diam salutandi Capnionis causa discedens
 ejusq; ope atque commendatione pluri-
 mum adjutus est. Cùm enim Saxoniæ
 Dux atque Imperii Septemvir, Friden Frid-
 III. cognomento sapiens, ad augendam
 ornandamque Academiam VVittensium
 genssem, rei literariæ bono nuper à se rudi-
 stitutam, omnem curam cogitatione ac
 converteret, deque conducendâ Phil quæ
 opera cum Capnione ageret, hic aut Joh-
 ei fuit, ut oblata conditione istâ utere logi-
 Quicquid ergò laudis gloriæque Philip mat-
 Germaniæ intulit, ejus pars multò m ensi-
 ma ad Reuchlinum nostrum jure ac Ma-
 rito redundat, utpote cujus non mo Gro-
 hortatu suasuque confirmatus, sed pra Ac-
 ptis etiam institutisque saluberrimis me-
 structus, in tantum postea virum ev atq

mutavit communi omnium exterorum, etiam
 scilicet suffragio, Germaniæ Præceptor appella-
 mo teretur. Sed ad ipsum Capnionem nostrum
 plausu redeamus, ac quibus ille Doctoribus u-
 profusus, ingenii sui dotes, quas à natura e-
 nio elegantes cumulatissimasque habuit, am-
 erga multiplicaverit, paulò altius repetamus.
 em A Principio cum in iis artibus, quibus pu-
 issima erilis ætas imbuì solet, ita profecisset, ut
 Stutæquales omnes longè præstaret, ac in pri-
 didicisset, factum est, ut pueris Sympho-
 Saxoniacis in aula Badensi, dehinc Marchioni
 Friderico, postea Trajectensi Episcopo, ad-
 gend jungeretur, cum quo Lutetiam Parisio-
 tentium, urbem sanè celebrem omnisque e-
 er à se ruditionis & bonarum literarum matrem,
 tione ac virorum doctissimorum quoddam
 à Phil quasi compendium, profectus est: ubi &
 ic aut Johannem Lapidanum, Doctorem Theo-
 utere logum Carthusiensis Ordinis in Gram-
 Philip maticis; Guilielmum Tardivum Anci-
 ltò m ensẽ & Robertum Guaguinum apud
 re ac Maturinos in Rhetoricis; in Græcis verò
 on m Gregorii Tiphernatis discipulos audivit.
 sed pra Ac quamvis indè discessisset, paucos tam-
 erimis enen post annos denuò eò reversus est,
 m ev atque in Georgii Hermonymi Spartiæ,

qui Tifernati successerat, disciplinam et
 tradidit, à quo cùm venustè pingere blande
 rarum figuras didicisset, in multorum
 notitiam devenit, qui describi sibi ab ipso
 voluere grammatica elementa & paginam
 Homeri atque Isocratis, quos enarra-
 Hermonymus; unde & peculium aliquem
 & quod pluris æstimandum est, notitiam
 Græcarum aliarumque literarum ac dissi-
 plinarum insignem sibi paravit, ad diligens
 senex etiam ad verbum longas ex Arinag-
 tele sententias recitare memoriter potest
 rit. His præsiidiis instructus in Germaniam
 rediit, & Augustæ Rauracorum e
 publico Magistri honore ritè solenniter
 que ornatus, omnem juventam in disce-
 dis docendisque melioribus literis excep-
 quoniam locus ille ob magnam erudi-
 tissimorum virorum copiam studiis ipsi
 admodum videbatur oportunus. In ca-
 quibus nominandus præcipuè Joannem
 Vesselus Grœningensis, cognomen
 Gansfortius, & ob excellentissimum
 opinor, ingenium, Basilium à Græcis, apud
 quos diu commorabatur, ab aliis vocatur
 Lux mundi dictus; qui cum Parisiis quæ-
 dam Theologorum errores liberè nota-
 set, & de multis fidei capitibus paulatim

linamiter ac receptum vulgò erat, sensisset,
 gere blaneque sacris literis, ac doctrinæ per
 utor. Lutherum repurgatæ convenienter do-
 bi abiisset, indè pulsus, Basileam profugit.
 & pagidic cum Capnionem nostrum antea in
 enarra Hebraicis literis primum instituisset, eun-
 a aliquemque, ut in Græcis haut vulgarem sibi
 notitia otitiam compararet, subindè admonu-
 n ac disset, sua tunc præsentia auctoritateque
 , adeo diligentiſſimum quondam discipulum
 ex Arinagis magisque in laudabili proposito
 ter pot confirmavit, ut in evolvendis Græcis co-
 Gerlicibus, Synodi tempore à Nicolao Cusa-
 acorum eò allatis, dies ac noctes consume-
 plenniret. Quem laborem tantò libentius sub-
 na discit, quanto magis Andronici Contobla-
 is excipit, Græci, ac utriusque linguæ peritissi-
 m emm viri, operâ adjuvabatur, qui auctor
 udiis ipsi monitorque fuit, ut ingenii exercen-
 us. li causa, alios quoque in his literis eru-
 Joann diendos susciperet; ita namque futurum,
 nome at & majorem famam apud alios conse-
 mum, queretur, & in legendis intelligendisque
 ecis, ap onis auctoribus promptior fieret. Tan-
 aliis ve orum ergò virorum instinctu hortatu-
 ffis que ue excitatus Capnion, Græcos Latinos-
 ère not ue scriptores publicè interpretari ag-
 paulo gressus, magnam sibi laudem concilia-
 vit.

vit. Quo factum, ut honorificus et
 ter primos illos Professores, qui ad em-
 purgandam superiorum temporum stori-
 bariem animum viresque contom-
 runt, locus decerneretur, munitis p-
 docendi extra ordinem imponere con-
 Quô ut rectè atque cum fructu fungere p-
 tur, id primùm operam dedit, ut non em-
 eloquentes ac disertis, quam Gramma-
 haberentur suæ disciplinæ aliusve
 Quid enim requireres amplius ab hincse-
 nibus, qui a nōs jam supra trecentos an-
 nihil moliebantur, quam ut barbamen-
 sent, quibusque cum loquendi vitio
 mor etiam & voluptas quædam ball-
 endi infederat? Tametsi verò initio ed-
 modum refragarentur istius generis: tã-
 gistri, qui cæco sui amore intuiti-
 centes, nihil præter fæces sordesque
 as probabant; prosperè tamen felic. In-
 que successit, quod voluit, quod ari-
 instituit REUCHLINUS; siquidem,
 lius auspicio ductaque juventus Ge-
 nica purè eleganterque & scribere san-
 qui didicit. Cumque per id tempo-
 fratres Amerbachii officinam Typo-
 phicam Augustæ Rauracorum rei h-
 riæ bono instituisent, & Latinum Led-

ficus non impensè desiderari vidissent, nemi-
 qui abemque *Capnione* ad id perficiendum a-
 orum otiosem judicassent, illum hoc nomine
 contempellant rogantque, velit hoc publi-
 munus precibus dare, atque ejusmodi *Lexi-*
con componere. Reuchlinus, quâ erat
 u fungi propagandas meliores literas prona
 t nonemper propensaque voluntate, ultrò
 rammaunc laborem, per sane molestum, in se
 aluñscepit, librumque, quem *Breviloquum*
 ab honscripsit, confecit, qui tunc, cum nulli
 ntos an hoc genere extarent meliores, vehe-
 barbamente expetitus avideque coëmtus est,
 di vition sine ingenti studiorum commodo,
 m balNeque solutum tantum dicendi genus,
 o initioed numeris adstrictum publicè ibidem
 eneris:tiã tradidit. Etenim non infelicem ipsum
 intuisse Poëtam, vel inde satis colligi judi-
 desquearique poterit, quod ad Maximilianum
 n felic. Imperatorem scripsit, se puerum adhuc
 quodari imparique mensura carmina torna-
 quiderè, & quotoquoque die ad ducentos
 is Gerserus fundere potuisse. Convertit et-
 bere sam ex sermone Hebraico in Latinum
 id temosephi Hyssopœi, suavissimi Judæorum
 Typo oëtæ, epithalamium, & versum è versu
 n rei litambico hipponactico genere venustè
 num Leddidit. Denique artes disciplinasque
 philo-

philosophicas ad fontes suos reduxit que
 ad Aristotelis docendi rationem faci driet
 expeditamque viam Auditoribus suis relia
 mò commonstravit, verè sapienter filio
 ratus, Philosophiam, turpi barbarie nob
 vitiatam, non posse aliter instaurari puri
 quam ut Philosophorum princeps nito
 nitore Græcæ Linguæ, & rerum tra ram
 rione ordineque præstans, ad usum tix p
 liorem pristinumque statum revocare cam
 Ducem ergò sequebantur cup sine
 simè, quicumque pueriles schola Nan
 nugas & corruptum illum perplexum ferti
 docendi modum rationemque exol pro
 rant. Ibi verò supercilia tollere M
 stri imperiti, linguarumque & omni gnu
 bonarum literarum rudes expertesque buel
 ac clamare identidem, alienum pro set,
 à Romana pietate, perque publica Ec tum
 sia decreta, prohibitum studii genus proc
 di, eosque, qui illud, consecrarent Doct
 Græcos schismaticos esse, aperte pal cora
 que pronunciare. Verùm ne quicqu Gran
 motus Sophistarum calumniis Capitu tulit
 strenuè alacriterque in laudabili prop post
 to perrexit, & quam in Germania nica
 clare de bonis literis merendi ration Bern
 sibi proposuerat, eandem in Gallia q

que tenuit constanter. Nam cum post qua-
 driennium Basileâ Genabum, quas Au-
 telias nunc vocant, concessisset, eò con-
 silio, ut Jurisprudentiæ totum se daret,
 nobili juventuti auctor suasorque fuit, ut
 purioris latini sermonis elegantix atque
 nitori paulo diligentiozem navaret ope-
 ram. Quo nomine Ciceronis, eloquen-
 tiæ principis, epistolas enarravit, & Græ-
 cam linguam docuit cum applausu, nec
 sine suo lucro ac emolumento singulari.
 Nam, qui cum audiebant, juvenes, præ-
 sertim nobiles atque opulentiores alii,
 pro fidei, qua fruebantur institutione,
 gratum magistro testaturi animum, di-
 gnum laboribus præmium liberaliter tri-
 buebant. Unde fiebat, ut nil ipsi dees-
 set, cum ad vitam bene tolerandam,
 tum ad studia rectè prosequenda; quæ
 procedente tempore eò adduxit, ut à
 Doctoribus honore Papinianistarum de-
 coraretur. Eodemque in loco artem
 Grammaticam Græcè conscripsit, cui ti-
 tulum *μικρογλωσσίου* indidit, quam altero
 post anno Pictonibus in Gallia Aquita-
 nica publicè prælegit, ibidemque sub
 Bernhardo Durando & Hugone de Ban-
 za,

za, eximiis Juris Professoribus, ita preerat
 cit, ut communi omnium suffragio litterarum
 minò dignus haberetur, qui honori Principis
 privilegiisque Licentiati, quem vocant Capitulum
 ornaretur, concessâ insuper libertate quâ
 Doctoris insignia alibi, quam hoc solum
 in loco recipiendi. Quibus ornamento
 auctus in Germaniam, cui natum senor
 tabat, rediit, in eaque præ aliis locis Galliarum
 diorum suorum sedem Tubingam elegerat
 cum ob vicinitatem patriæ, tum Academiæ
 miæ, quæ ibi florebat, celebritatem, a *char-*
 niq; quod in Aula pariter & Academia
 multos antea sibi in Galliis usu amantem
 consuetudineque conjunctos haberant
 quorum ope auxilioque facile se emere
 rum haud vanè sperabat. Cum enim p
 etoris titulum atque insignia suo m
 summoque cum applausu adeptus
 esset, accidit, ut **EBERHARDUS**, gentis
 gnomento *Probus & Barbatas*, prius
 iterum ea ætate Suevorum Dux in
 didissimis Vangionum comitiis à *As* fu
XIMILIANO Romanorum Rege, cùm
 num Imperii consensu renunciatus, lioth
 Romam meditaretur, adscitis comite
 Ludovico Nauclero, Petro Jacobi *Al* ami
 nense & Gabriele Biele, viris & doct
 inat

ita proetate gravibus, qui optimo & litterarum
 fragiolitteratorumque omnium amantissimo
 onori Principia auctores suasoresque fuerunt, ut
 voca Capnionem quoque sibi adjungeret,
 bertat quippe qui & moris cum exteris rectè ver-
 hoc standi gnarus, & latinè loquendi scri-
 namebendique promptus esset, asperamque ac
 um ferorridam Suevorum pronunciationem
 lòcis Gallorum volubilitate suavitateque non-
 am elohil temperasset. Quod ipforum con-
 m Acilium multò saluberrimum cum *Eber-*
em, adardus admodum probasset, Reuchlinum
 Acadeon tantum itineris hujus socium, sed
 amiana etiam sibi à secretis esse voluit. Cum
 haberanto igitur Duce tantaque honoris novi
 e emecessione cumulatus Capnion, in Itali-
 enim in profectus est, & anno supra millesi-
 mo meum quadringentesimum septimo & c-
 eptustogesimo Florentiam intravit, ubi à Lau-
 DUS, entio Medice, Magni Cosmi propagine,
 , prius Leonis X. summi Pontificis Parente, hu-
 x inspanissimè exceptus liberaliterque habi-
 tis à us fuit, qui & inter alia multa visu maxi-
 ege, è digna, instructissimam suam Bi-
 iatus, liothecam ei perlustrandam utendamq;
 cominevolè concessit. Venit tum quoque
 cobi amicitiā virorum doctissimorum, no-
 & doctinatim Demetrii Chalcondylæ, gente
 C Graci

Græci, Marfilii item Ficini, Georgii
 spucii, Christophori Landini, Angeli
 litiani, Johannis Pici Mirandulæ Com
 Nihilo secius Romæ, quàm eò deinceps
 pervenisset, summis quoque viris gra
 acceptusque fuit, adeo ut probè anim
 verteret Eberhardus Dux, Italos lo
 eum audire libentius, quàm Suevos a
 qui pronunciarent more patrio. U
 & factum, ut ibi haud tantum, sed
 reditum etiam ex Italia, illius opera
 striaque adjuvaretur plurimum, quat
 primis ipsi testatam fecit, cum non m
 post legationem, usu tractationeque
 cillimam obiret, ad Imperatorem Fri
 cum III. qui tum Lentia, seu ut vulg
 pellatur, Linzii, commorabatur, ibide
 fatis concedebat. Hic enim perspic
 Capnionis virtutum claritate morum
 venustate, communicato cum Imperat
 dinibus consilio, quonam potissim
 munere ac honore tantum virum deo
 ret, privilegia sacri Lateranensis Pala
 Aulae suæ Tribunalisque Imperialis
 mitis pariter ac Nobilis, ei ac Dion
 fratri, liberisque omnibus rectâ ser
 scendentibus, sive masculi, sive foem
 forent, impertivit clementissimè, in
 ple

leniorem fidem publico diplomate confirmavit; & ut perpetua hujus rei memoria apud posteros duraret, his insignibus eosdem ab aliis distingui voluit: ut nimirum scuto cæsi coloris uterentur, in cuius medio ara aurea extracta cum accensis carbonibus fumum reddentibus, literisque in eis insculptis ARA CAPNIONIS conlitteraretur: Scuti autem summitati imposita galea torneamenti esset, viridis lauricorto coronata, & cæsiis aureisque tæniis circumdita, ac supra galeam molendini rostris coloris versaretur. Neque hic subest munificentissimi Imperatoris liberalitas, quippe qui institutâ de munere Oratori ex more dando deliberatione, juxta alios donis sacrum Veteris Instrumenti codicem Hebraicum, ut antiquissimum, præcipue pulcherrimè atque emendatè admodum in membrana scriptum ei obtulit, cui etiamnum in Illustri SERENISSIMI PRINCIPIS NOSTRI Bibliotheca religiosè asservatur, & non secus ac par est, in pretiosissimi thesauri loco habetur. Continet enim præter Hebraicos fontes præcipue vetustam *Onkelos* Chaldaicam interpretationem, Criticorumque Hebræorum, quos *Masorethas* vulgò appellant, notas,

notas, mirum quantum in impressis
 ferè omnibus, & temporum injuria
 Christianorum pariter ac Judæorum
 gligentiâ atque ignorantia, corrupte
 depravatas. Hæcque omnia longè
 rarius in laudato isto Codice reperiri
 quam vel in Veneto, vel Complute
 vel Regis, vel ipso denique Basileensi
 quo tamen doctissimus *Buxtorfius* in
 mera penè menda erroresque, qui
 subinde cæteri scatebant, sustulit atque
 mendavit. Ut verò Augustissimus
 perator Codicem hunc, licet rarissimum
 Nostro muneri daret, effecit *Jacobus*
biel Loans, gente quidem Judæus, se
 medendi scientiam & eruditionem suam
 larem in Medicorū Cæsareanorum
 tumque auratorum numerum cooptavit
 quò cum toto isto legationis tempo
 deli admodum in percipiendis Hebræ
 Linguae rudimentis præceptore usus
Bibliis insuper instructus esset, ipse
 quantum aula negotia concedebant
 poris, exercere se, ac in dies magis
 gisque proficere in hoc literarum ge
 poterat. Ac ne quid ei deesset ad ple
 perfectamque sanctæ linguæ cogni
 nem scientiamque, accidit, ut, dum po
 leg

egatus à *Philippo* Bavariæ Duce Romam
nittebatur, in Magistrum priori longè
loctiorem atque præstantiorem incide-
et; de quo priusquam aliquid di-
amus, minimè præter officium institu-
tumque facturos nos existimamus, si infi-
niores aulae *Wirttembergensis* vicissitu-
dines commemoremus: quoniam illæ
nostrum quoque haud leviter affixerunt,
et potius majorem ei emergendi occa-
sionem præbuerunt.

Cum enim **EBERHARDUS**
omnis ætatis memoriæque clarissimus
Princeps diem supremum instare vidisset,
ravi inductus consilio, Testamentum
publicum fecit, quo prius ope auxilioque
divino solenni precationis formulâ im-
plorato, **ULRICUM** *Henrici* Comitis fi-
um atque *Ulrici Adamati* nepotem, un-
decim annos natum, hæredem successo-
rumque nominavit atque constituit, eum-
que idè ex Collegio *Petershusensi*, *Schön-
buch* vulgò nominato, ad se accersivit;
vanquam alius deinceps contra expres-
sum testatoris voluntatem contraque pu-
licas Testamenti tabulas vi se ingessit,
cujus ingenium moresque optimo pru-
dentissimoque Duci minimè probaban-
tur.

tur. Verùm postquam hic Ducatus
 in vasor facile animadverteret, rem ad
 peratorem Maximilianum delatum
 moque studio de se removendo actum
 instinctu cujusdam Monachi, regulari
 disciplinamque D. Augustini secuti, quos
 omnium cupiditatum suarum ad
 frum habuit, eos omnes, quos sibi
 versari putabat, inque his præcipue
 pñionem, in vincula cõjicere decrevit
 Quod haud dubiè evenisset, nisi
 ster, de insidiis periculoque maturo
 nitus, fuga sibi consulisset, sequen
 lam Palatinam tempestivè recepisset
 tunc erant viri ipsi amicissimi, Vangio
 Præful Dalburgius, Plinius Cancellarius
 Rodolphus Agricola, & Jo. VVacka qu
 Vigilius, ut Latine vocari maluit, nec
 Andreas Theologus. Tantorum metu
 gò virorum consuetudine bene
 favore exilium suum leniebat quoc
 modo: nec quicquam de sua re
 industria. Siquidem in usum Phisico
 Palatini Epitomen Historiarum semel
 dum seriem quatuor summorum Imp
 orum ex Herodoto, Xenophonte ali
 probatis auctoribus, qui res Græcas p
 atque Romanas enarrarunt, concin

Præter quem eruditum libellum Præ-
 exercitamenta etiam ludicra ad Co-
 mœdiarum modum, inusitato tunc tem-
 poris exemplo, composuit: quorum
 iterum *Sergium* sive *Capitis caput* inscri-
 ptum, directum in Monachum viri ipsius
 quondam insidiantem, quo fraudulentas
 machinationes egregie detexit.
 Quod cum inspexisset Dalburgius, illud
 ne ageretur neve publicaretur, auctor ei
 non fuit; propterea quod apud
 Philippum Palatinum magna tum gratia
 et auctoritate valeret Franciscus Ca-
 pellanus, quamlibet alioquin omnibus
 nobilitate generis & eruditionis laude
 excellens viris, ob malas artes in aula inuisus,
 quo idem sibi periculum, quod antea
 in aula VVirtenbergica ipsi incuberat,
 metuendum foret. Capion ergo salu-
 terrimo huic consilio, pro eo ac debuit,
 quocum dedit, dictamque Comoediam
 occultare & suppressere studuit; sed ne-
 scio quo casu ea nihilominus anno supra
 milleimum quingentesimum septimo
 Inforzhemii cum Commentariis Georgii
 Simleri ex officina Thomæ Anshelmi Ba-
 scensis prodiit. Interim quia spem exspe-
 ctationemque cuiusdam fabulæ fecerat,

C 4 . . . . . aliam

aliam, ne vanus promissor videretur, hanc
 subjecit, quam Gallicam appellavit, eam
 ab ingenuis quibusdam adolescentibus
 in singularem Dalburgii honorem cepit, Ro-
 sentari curavit. Habitæ deinceps sumptuosi
 Palatina aula deliberationes, de mittenda
 Romam legatione, ad Alexandrum III
 Pontificem Max. apud quem Monachum
 quidam Philippum ob denegatam fratrum
 bus suis in Cœnobio VVeisenburgeneg-
 quod tùm ad Palatinum pertinebat, Qua-
 stitiam, quamquam falso & per calum-
 am accusavit, variisque artibus & per-
 is rem tandem eò deduxit, ut Philippus
 neficiorum sacrorum conferendorum et
 patrociniumque adimeretur. Ad brachia
 objecta nefariè crimina cùm minimè veni-
 cendum judicaret Philippus, ea per idam
 tum decrevit diluere. Quod munus si-
 pnion obire jussus feliciter exsecutus us in
 habitâ oratione eleganti ad Pontificem & sic
 qua multa de fide obsequioque Prinoerfe-
 tui in Romanam sedem præfatus, imit.
 irreligiosorum Monachorum machinatio-
 nes detexit, postulavitque ut clerici
 ad summum Imperatoris tribunal, exlege-
 nocentii III. Pontificis decreto, atque
 cundum sanctionem Imperii pragmatice

etur, tam, quam ab appenso sigillo aureo au-
 ellavit, eam bullam vocant, delata, dijudicare-
 fcentur. Cum verò annum, & quod excur-
 em reperit, Romæ commoraretur, quicquid de pu-
 ps fup publicis negotiis otii temporisq; dabatur, in
 mitter melioribus literis consumebat, memor
 drum illius, quod M. Cato in principio origi-
 Monacum fuarum fcripfit, clarorum virorum
 am fratque magnorum non minus otii quam
 bourgenegotii rationem extare oportere.
 nebat Quapropter etiam provectâ jam ætate
 calum Hebræam Græcamque linguam vel difce-
 & pere, vel potius perdiscere penitus, in maxi-
 ilippone negotiofo illo otio ftuduit; idque fe-
 dorum it eò cupidius ac felicius, quò doctiorem
 Ad bræstantioremque hîc, quam Lentia, in-
 ninimè venit Magiftrum, nempe Judæum quen-
 a per Idam Cafinatensem, Abdiam filium Jaco-
 nus, i Sphurnum appellatum, à quo imbu-
 cutus in Hebraicis quotidie per & humaniter
 tificenx fideliter, quicquid deerat ad solidam
 e Prino perfectamque in iis literis notitiam, hau-
 us, imit. Atque eò nulla ipfum auri argentine
 machames induxit, quippe quod largè liberali-
 ut æterque in horum ftudiorum fumptus pro-
 nal, exlegebat, folutis præceptori in fingulas ho-
 atque fingulis aureis: nulla quoque inanis
 prag gloria fitis eundem ftimulavit, cum illo

tempore, *Claudii Espensæi*, celeberrimi re
 Gallia Præfulis, sententiâ, Græcè in ante
 valde suspectum, Ebraicè autem pro Arg
 pro hæretico habitum fuerit: sed ut Iassè
 omni asseveratione de se affirmavit, in que
 nio amoreque pietatis tractus, iis in li se cr
 sese exercuit, quia magno videbantur Arg
 sui futuræ sacris olim versaturo lite No
 Eò & omnis antea actæ vitæ studia, & esse
 ctos animi conatus, si qui non infel om
 forent, referebat: CHRISTO gua
 addictus omnia Christianæ Ecclesiæ Th
 augendis, vel honestandis rebus devo ver
 bat. Hæc cordi sedebant, hæc ad clar
 nebant, hæc agitabant, ut Hebræa d
 ciamaret & excoleret. Neque Græcæ int
 glexit penitus, etsi jam satis in illis ve mi
 tum ipsum fuisse, intelligi judicari qu ma
 eo potest, quod Philippus Melanch vol
 procul dubio ex cognati sui sermon bit
 hunc maximè in modum retulit: Era ling
 tempestate Romæ *Argyropylus*, qui Th gni
 didem publicè interpretabatur, auscu &
 tibus multis nobilitate & ætate insign tea
 viris, ac quibusdam etiam è *Cardina* acc
 numero. De quo cum multa præc me
 Capnion audivisset, coram eum & vi qu
 & audire gestiit. Venit igitur legati fun
 re

re cum mediocri comitatu in auditorium,
 antequam auspicabatur recitationes suas
 Argyropylus, quem cum comiter appel-
 lasset benigneq; salutasset, dolet deplorat-
 que Græcorum exilium, ac addit demum,
 se cupidum ipsius disciplinæ esse. Ad quæ
 Argyropylus respondet, atque interrogat
 Nostrum, cujâs, & num Græce peritus
 esset: affirmantemque modestè, se non
 omninò rudem expertemque Græcæ lin-
 guæ, jubet partem aliquam concionis è
 Thucydide legere, & reddere una Latinis
 verbis; quod ubi fecit, ac non tantum
 clara voce legit commodeque pronun-
 ciavit, sed etiam convenientibus vocibus
 interpretationem expressit, vehementer
 miratus senex est, & ingemiscens excla-
 mavit: Eheu! Græcia nostro exilio trans-
 volavit Alpes. Divinantis hæc vox ha-
 bita fuit, quâ præfagiit fore, ut Græcæ
 linguæ, quæ late spargi tunc cœperat, co-
 gnitio, omnibus artibus nationibusque,
 & in his etiam Germanis, parum an-
 tea excultis, lucem allatura esset; quam
 accendit inter alios Reuchlinus, coque
 meruit, ut *φωσφόρος* potius Græcè, Latine-
 que Lucifer diceretur, quam Capnion aut
 fumeus. Tum certe quasi lumen aliquod
 ipsius

ipſius eruditio, prudentia & humanitas adeo eluxit Romæ, ut multi ſummi amiciam familiaritatemque cum contraherent. Quam conjunctionem conſuetudinemque ſalutarem admodum utilemque ſibi Noſter deinceps expecteſt, cum gravem ei Colonienses Theſſaligitem intenderent, ut in loco memoravimus. Nunc quod ordo rerum quæries poſtulat, id dicendum ſuper eſt, ſtrum, poſteaquam Legati partibus feliciterque perfunctus eſſet, ad Herum Philippum rediſſe quidẽ, ſed brevi poſt men ab eo diſceſſiſſe, licet ægre ad idum fuerit ab optimo Principe dimiſſi niſi enim tam graves diſceſſus cauſas buiſſet, conjugis nimirum, quam in ſviareliquerat, conſuetudinem, & otium quod in aula non dabatur, ad propandas, quibus natus erat, meliores literarum veniam abeundi vix impetraviſſet. accedebat, quod in aula VVirttembergi pacatior longe, quam ante, rerum ſtatus eſſet, eieſto Ducatus in vaſore, cum arcatorum ſocio & adminiſtro, Mocho, reſtitutoque per Imperatoris *MILIANI* ediſtum legitimo hærede Domino, *ULRICO*, cui ob atatem n

dum satis maturam, & tot tantisque obedi-
entibus negotiis impari, tutores gubernatoresque reipublicæ dati, viri prudentia usuque excellentissimi, Johannes & Ludovicus Naucleri, Gregorius Lamparter, ac nonnulli alii: qui veteris necessitudinis & maximorum Capnionis in patriam meritorum, memores, cum maximè repetebant atque revocabant. Tot tantisque permotus causis in Sueviam reversus, sibiq; ac patriæ redditus, in iteras omni cura cogitationeque incumbere statuit, sed salubriter destinata vel intervertit, vel interruptit communis patriæ salus. Cum enim post bellum Bavaricum tutelæ tranquillitatis publicæ causa Suevicum fœdus ejusque judicium ita constitueretur, ut Judices tres eligerentur, qui quater quotannis Tubingæ convenirent, ac lites controversiasque discutarent, noster quoque hujus Triumviratus dignitatem, nulla ambitione, sed ultero delatam adeptus est; quo officio undecim continuos annos summa cū laude functus, sæpe imminenti patriæ bello isto tribunali dimovit. Solo autem hoc munere contentus in studia sese abdidit, ut Principibus civitatibusq; fœderatis

tis salutaribus semper consiliis adfuit, foc
 juventuti optimis literis nunquam desimus
 nec dedecere se, aut alienum à viro dede
 esse arbitratus est, Aurelii Opilii exem
 post Philosophiani Grammatica elem
 sectari. Scripsit ergo primus or
 um Latinè magna perspicuitate res R
 mentorum Hebraicorum libros, in allo
 bus & Lexicon erat; non tam, ut Dic
 sium fratrem, cui ea inscripsisse, sup
 ximus, quam alios omnes, hujus lin
 cupidos, juvaret. Deinde, aliqu
 post in VII. præcipuos Da
 hymnos, quos iis præsertim comme
 to esse Ecclesia voluit, qui erratorum
 niam supplices à DEO petunt, Com
 tarios seu Enarrationes Grammatic
 consilio edidit, ut præceptiones abs
 ditæ quamplurimis exemplis illustra
 tur. Interrumpi verò videbantur
 riores illius conatus nova legatione
 Maximil. Imper. qui Oenoponti tu
 gebat, suscipienda: sed ne sic quidem
 invigilare profus omittebat. Eter
 libros quos poterat, secum portabat
 assiduè, quantum per negotia public
 cuit, in iis legebat: habebatque tum
 te secum è Basileensi Bibliothecâ No
 foc

foedus, aureis scriptum literis, quo Eras-
 mus etiam deinceps, cum illud nova cura
 ederet, usus est. Hoc cum manu versa-
 ret & expedite interpretaretur, magnam
 sui admirationem apud multos excita-
 vit. Quod animadvertentes Venetorum
 Legati, unà tum præsentes, sic mutuo se
 allocuti sunt: ecce! quam, qui has li-
 teras norunt, grati acceptique in Germa-
 nia sint; apud nos verò non adeò magni
 aestimentur, imò spernantur? Oenopon-
 te reversus, ob pestem, quæ tum ubivis
 erè in patria grassabatur, non poterat
 Tubingæ diu commorari. Itaque cum
 alubria loca quæreretur, anno millesimo,
 quingentesimo secundo, in cœnobio, cui
 Denckendorfii nomen est, haud procul
 Stutgardia sito, quod Dominici ordinis
 Monachos alebat, hospitio cū uxore & fa-
 milia universa liberalissimè est exceptus,
 viro gravi & docto, Petro appellato,
 qui non hic tantum, sed per totam quoq;
 Germaniam inspiciendi visitandique cura
 in suæ sectæ ac disciplinæ homines com-
 missa erat. Hujus rogatu *Capnion* artem
 scribendarum habendarumque homilia-
 rum adolescentibus tradidit, quæ biennio
 post Pforzhemii per Anshelmum Baden-
 sem

sem publici juris atque usus facta par
 Inde, cessante pestilentia Stutgardianæ b
 versus, magnum de improvise & medi m
 ratu dignum certamen cum Monamo
 subire cogebatur, cujus originem, ca m
 ac denique exitum, strictim breviter rom
 recensere, alienum à nostro instituto h
 erit. Vixit Colonia Agrippinæ Judar :
 nomine *Johannes Pfefferkornius*, conc
 cum Messiam se jactitando, populari hris
 os satis diu decepisset, ipsos quoque Cpel
 stianos aggressus est, quos, ut sub pie le p
 specie securius falleret, sacro fonte sic
 lui passus & apertum Judæorum ho to q
 professus est. Nihil enim aliud simariar
 hac sua & ficta contentione molitum spe
 esse ac egisse, compertum deincepsun
 ipsa fuit, quam quemadmodum hon b, pi
 quodam titulo turpilucro quæstuiqu anti
 hiaret. Tantum verò negotium troc
 perficere solus nequiret, commur euc
 consilia cum familiari suo, *Jacobo H and
 strato*, specioso hæreticæ pravitatis ca, c
 tum loquebantur, titulo, insigni. ae c
 alios quoque in societatem patrandi natu
 noris ascivit, inter quos præcipuè no cusa
 mandus est *Arnoldus de Tungari* art. stricti
 & Theologiæ Doct̃or ac Professor alla
 bar

facta barbare tum efferebant, profundissimus,
 gardianæ bursa Laurentii Regens primarius.
 & medi magnæ spe prædæ inducti, diu mul-
 Monamque *MAXIMILIANUM* Imperato-
 em, caem orant atque obsecrant, ut edictum
 re vitæ romulgaret, quo omnes Judæorum li-
 titutorri, solo S. Codice excepto, comburere-
 æ Judæar: quippe qui essent & impii, & supersti-
 ius, one pleni, impedirentque, quo minus
 pulare hristianam Religionem amplecterentur
 oque (pella. Quæ, utpote speciosa dictu, fa-
 sub picle permoverunt Cæsarem, ut decretum
 contelleceret in castris Batavis, quo Judæi in
 m hoio quique oppido jubebantur libros in
 d simariam comportare & ignem flammisque
 titum xspectare. Id cum primò omnium Fran-
 eincepofurti, ubi ingens Judæorum multitudo
 m honẽ, promulgatum esset, Pfefferkornius o-
 stuiquanti jam, vel furenti potius, similis, ultrò
 titiumtroque cursitat, Stutgardiamque ad
 mmur euechlinum venit, & ostenso Cæsaris
 cobo H andato, petit ab eo, uti secùm ad illa
 vitatis ca, quæ Rheno adjacent, contendat at-
 ni. ne edictum illud similiter ibidem exse-
 randiatur. Verum Reuchlinus id facere
 puè ne cusabat, causatus cum varia, quibus
 ri anfrictus esset, negotia, tum quod non-
 fessor alla animadvertisset, quæ jure Imperato-
 baro

D

ris

ris in literis desiderarentur, cungen
 Pfefferkornius, quænam ista essent, uno
 cari sibi postulare, ea protinus sch. Gra
 consignata ipsi dedit; quibus perdisci
 discessit. Interea Judæi quoque stuerue
 rem suam agebant, & per Patronos, & i
 in Maximiliani aula habebant, eò ad hæg
 bant, ut libri ipsis redderentur, atq; am
 exustione tam diu immunes essent, qui, q
 quid Hebræarum literarum periti faudi
 dum judicarent, exploratum foret. usd
 nomine Cæsar *Vrieli* Gemmingensi, um
 sulii Moguntinensi, Imperii que Canuo
 rio, mandat, ut Coloniensi, Mogunlaici
 Erphordienti, Heidelbergensi, Aca uos
 is, Jacobo item Hochstrato, Joas &
 Reuchlino, Victori de Corbo Sacerdos
 aliisque omnibus, quos nosset Heba ac
 doctos, exquirendi deliberandique teri p
 tium det, quid fieri in tam ardua graefell
 causa conveniret: ac num ex Christi que
 Religionis usu esset, præter Codicem rita
 reliquos omnes libros igni devonfi
 Reuchlinus hoc Cæsar's & Mogun m
 mandato atque literis acceptis, conspie
 suum sententiamq; liberè, eâ tamen um
 par fuit, modestiâ observantiaque in stol
 maximè modum perscribit: non utria fi
 ge

, cum generis Judæorum libros esse, eoque nec
essent, uno censu habendos omnes; quosdam
us schæ Grammatices cæterarumque artium ac
is per disciplinarum præcepta tradere: alios in
que steruendo S. literarum genuino sensu versa-
ronos, & Commentarios dici: nonnullos Py-
eò ad Chagoræorum ferè in modum symboli-
ur, atque Philosophiam & Theologiam secta-
sent, qui, qui proprio suo nomine Cabbalistici
eriti faudiant: iterum alios sub involucris que
foret, usdam sublimiora spectare, allegorico-
ngentium nomine notos: hinc Talmudicos,
e Canquoddam quasi corpus sacri civilisque Ju-
ogumtaici Juris complectentes: postremò
, Acauosdam professa opera apologos, fabu-
, Jols & similia tractare atque continere.
o Sacelos omnes libros, quanquam multa va-
et Heba acridicula iis sint immixta, tamen reti-
liquere, vel eo solum nomine, quod ad
ua grafellendos pertinacissimæ gentis errores
Christique deliria haud parum conducant, &
Codice ritatis hostes suis met armis se non rarò
devoñfiant. Longè verò esse aliam ratio-
Moguem illorum scriptorum quæ manifestam
, conspicietatis notam habeant, & in sanctissi-
tamentum Servatorem, ejusque Matrem, A-
que in istolos & alias cœlo redditas animas in-
non ita sint, easque maledictionibus & con-
ge D 2 vitiis

vitiis profcendant: hoc è numero dra C
 & vidisse & legisse, quorum *Nizano* fu
 alterum, alterum *Toledoth Jeschu* apenfu
 letur. Hæc similiaque his sine mora in artin
 conjicienda, & illos penes quos repositos
 tur, ex lege *Cornelia* & de famosis liniur
 severè graviterque esse puniendos. mpe
 hil æquius, nihil moderatius dici sciam
 hæc sententia à *Capnione* potuit, quæ uxor
 ob signatam *Urieli* per juratum tabæ ip
 um transmisit. Eam verò *Pfefferkon* per
 dolo *Hochstrati*, antequam ad Imperatorem
 perferretur, interceptam adeptus, uxor
 am improbari opinionem vidit, & cultu
 stui, quem captabat, in primis adverte
 esse, novum crimen moliebatur, estum
 omnes curas ac animi cogitationes in
 debat, quem admodum ægrè inno
Capnioni faceret. Sed cum ipse, uxor
 omnium literarum & *Hebraicæ* etiam
 guæ imperitus, longe se imparem for
 versario conspexisset, sociorum ope
 lamum *Arnoldo Tungro* moderatam
 bellum vulgat, quem *MANUALE SPECI*
 inscripsit; ubi non solidis sed in spe
 tantum confictis argumentis pugna
 famamque in primis *Reuchlini* lacerat
 quasi is parùm Christianè pro *Judæis*

nero dra Christianos pronunciaſſet. Hunc fa-
Nizzanoſum libellum in Vernalibus Francofur-
ſchu penſum nundinis partim ipſe vendidit,
 noram artim ab uxore ſua per omnes urbis vi-
 ſs reptos circumferri curavit. Conqueritur
 noſis linjuriam Capnion, coram Maximiliano
 ndos. imperatore, paulo poſt iter per Reutlin-
 liciferam faciente, imploratque ejus opem &
 uit, quuxilium ſupplex. Adhæc Cæſar, qui vi-
 m tabæ ipſius integritatem non tantū proprio
 ferkoexperimento, verū etiam optimorum
 perateſtimonio ac communi fama jam dudum
 otus, uognitam perſpectamque habuerat, &
 lit, &ultu & verbis prodidit apertè, quā dete-
 ſis adverteatur tantum ſcelus, & dari ſibi libellum
 ur, eſtum imperavit; quē porrectum, adſtan-
 onesibus lateri ſuo proceribus commendavit
 innojudicandamque litem iis reliquit. Hi ve-
 pſe, uō propter tot tantæſque legationes tunc
 e etiamubeundas, pollicebantur, ſe totam cauſ-
 em foam Auguſtano Epifcopo commiſſuros.
 n opeQui cum nullum diceret diem & ſæpe et-
 deranam commonitus, negaret, ſe quicquam
 E SPECn mandatis ea de re habere, tum Reuch-
 in ſpeinus, haud diutius ſilendum ratus, publi-
 pugnae ſe purgavit, edito in vulgus libello,
 i lacera quem convenientiorilongè quam factum
 udæisPfefferkornio eſt, titulo *Speculi Ocularis*

insignivit, Dilucide enim & quod tenemus, ad oculum ibi ostendit, aduersus pluribus quam triginta quatuor muneribus ad sui contumeliam usos esse. Adjura etiam scholastico more disputatione uel solutionibus eorum, quæ vel objectæ fallunt, vel objici ultra potuerunt; ex quibus palam fieret, illum non aliter sentire, bonum sentire uelle, quã placita Ecclesiæ Catholicae ferrent atque permetterent. Nihil gratum & modesta, & solida, & perspicuum per defensione movebantur Colonienſes, separatim apertum potius bellum parabant; etis factum malo Reuchlinus literis humanioribus me semel iterumque scriptis, cum ad Alfordum de Tungeri, quem constitutum Colonienſem à Collegio audiebat, tum ad Conradum Kollinum Professore, ac totumque Theologorum Ordinem præſentem studuit. Testabatur enim & dolere, nullo suo merito odium apud eos in seisset, & petebat veniam, si quos ipse offendisset, postulabat denique, ut errorum insimulabatur, sibi monstraret. Adhæc omnes quidem beneuolè satisfaciunt, sed indicem tantum munerum, quæ iudicabant partim ex Codice partim ex utroque jure impo-

quod enter esse allata, & de quibus nondum
adversus sibi videretur Capnion pro fidei sin-
r meritate se purgasse. Has *propositiones*

Adjuta enim nominari volebant) ubi vidit
tioneseuchlinus, pessimè, ac non sine crimi-
objectas falsi ex Oculari speculo excerptas, nu-
; ex quas præterea & nullis argumentis neque
sentire boratas, neque impugnatas, majorem
iæ Cath. modum & permodestè sane denuò
. Nihilgat Theologos illos, ut ipsimet formu-
r spicuum præscriberent, qua vel ulteriori de-
nient se aratione, vel Augustiniana retractatione
nt; etisfacere eis posset. Quid potuit fieri

humana Nostro ad correctionem aptius, quid
n ad Ad. vota obtemperantius? Quid contra à
utut Colonienfibus indignius, quid à Theolo-
Contra alienius? quam ea negare, quæ Pa-
otum es, quæ concilia nulli unquam, etiam in
præve. manifestam hæresin prolapso, negasse re-
olorè, eriantur? Jamque non amplius per cu-
os in c. culos, sed aperte, non per unum ali-
ipse aem homuncionem, sed catervatim op-
rrores. gnabatur Capnion. Erupit enim to-
strare. Theologorum concio, suppetias Chri-
olè sac. sacris recens initiato Judæo latura, du-
m mit. Tungro, qui *articulos seu propositiones*
n ex. *Judaico favore nimis suspectas ex Spe-*
ro imp. alo Oculari extruxit, adjectis annotatio-

nibus & animadversionibus : atque
 omne non vernacula lingua, qua rara
 que hætenus certatum fuit, adornavit
 latina; eo haud dubiè consilio, ut præ
 exterarum gentes nationesque nomenia la
 pñionis invisum redderet, & cum pegeret
 sa interpretatione, tum mutila dictæ pati
 citatione securius falleret. Quod temp
 mum institutum postquam intellexit p
 fter, defensionem itidem Latinè scim
 ad *Maximilianum* Cæs. quâ non mare
 eleganter quam solidè calumniatoræ act
 futavit. Ibi verò palam litem ei viris
 dunt, & apud Moguntinum, cujus a
 temperare imperio reus cogebatur, str
 agitant, atque eò adducunt, ut Reuch
 nus mox per literas citaretur. Sed us
 propter senium & imbecillitatem ebus
 ris tantum iter tam brevi temporis spat
 conficere non posset, mittebat eò nis p
 torem Petrum Staffelium Nürtinger
 qui actorem Hochstratum tanquam r
 micum sibi infensissimum & merito itere
 ctum recusabat, ob eas causas, quæ
 blice allegabat, nominabatque protit p
 Joh. VVackerum, Vangionum Epigno
 vice tunc temporis fungentem. Tan
 etsi verò nil obtineret Reuchlinus des

atque præter spem opinionemque decretoria sit
 qua lata sententia, eam tamen de industria pla-
 adornavit differre, ne absente reo causa nimis
 O, ut præcipitanter geri videretur, neve injusti-
 nomeniæ labes huic tam splendido iudicio asper-
 tum pereretur: quo nomine quindecim dierum
 a dicto patium concedebatur, ut nisi intra hoc
 Quod tempus negotium placide componeretur,
 tellexit præstitutum diem, qui in fastis duode-
 tinè scimus Octobris erat, sententia promul-
 non iraretur. Qua de re Reuchlinus certior
 niatoractus, ipse Moguntiam venit, comitatus
 m ei iuris, quos ei VVirttembergensis Dux Ultri-
 , cuius adjunxerat, nobilitate generis & do-
 batur. Arina præstantibus, Jacobo Lempo &
 ut Re Henrico Schillingio. Interea Hochstra-

Sedtus quasi jam acturus triumphum, omni-
 tem obus per Moguntiacum sacerdotibus man-
 poris dat, ut publicè populum sub proscriptio-
 at eònis pœna monerent, si qui Oculare Spe-
 rtingerculum haberent, illud quantocyus eam
 nquant in rem delegatis traderent. Omnes præ-
 heritò terea rationes, ad concordiam sancien-
 as, quendam comparatas atque utrique parti,
 e pro ut putabatur, citra tamen Reuchlini i-
 m Epignominiam, satisfacturas, alto elatoque
 em. animi supercilio spernebat. Has frau-
 dlines sentiens Capnion ad Pontif. Roma-

num provocat. Provocat & Hochstratus magna cum indignatione, & fortissimè pro-
lam provocationis templi cathedralis in p-
vis affigit; quam tamen mox Jureconsultorum
torum suafu iterum deserit: nec oblatum
à Lempo disputationem publicam accepit.
pit. Sic utrinque infecta re discessum
non sine ingenti fremitu Colonienfium
& caussa ad Leonem X. devoluta; qui euc-
Spirensi Episcopo, Georgio Palatino Melia-
penitus committit. Is rei cognoscendam
præficit Thomam Throckesium & Gesim-
giū Schvvalbacensem, spectatæ fidei, sancti-
in culpatæ & eruditionis excellentis Vener-
quibus adjungebantur Philippus de Ferrit-
heim, Joh. Vigilius, Franciscus Sicam-
gerus, Jodocus Gallus, & VVolfgangel
Fabritius Capito. Dicitur litigantibus
dies. Venit Capnion. Sed Hochstratus,
licet more consueto per intervallo affi-
tatus, tamen non comparuit. Causa ror-
hilo seciùs discutitur & secundum Reiter
linum pronunciat: nullum errorem in
Ecclesia damnatum in libro sæpiùs *corrupto*
memorato reperiri, nec plus eum fastidit
Judæis, quam religio & jura sinant; in
ergò ac præter veritatem eum delatum
Colonienfibus esse. Hochstratus autem
col.

Hochstumaciæ criminis reus ad omnes &
 & for singulas expensas ferendas, quarum sum-
 edralis ta putabatur centum & undecim flore-
 urecorum auri Rhenani, condemnatus fuit ;
 ec obla nunciatis simul atrocibus pœnis, si per-
 licam verare obstinate pertinaciterque in pro-
 cessum osito perrexisset. Hæc dum aguntur,
 niensiu piræ, Colonienses nefario ausu librum
 a; qui euechlini damnant, citra tamen contu-
 latinol eliam, ut ajebant, & Februario deinde
 gnoscense Anno supra millesimum quingen-
 m & Gessimum decimo quarto exurunt, appro-
 fidei, tantibus factum Lovaniensi, Erphor-
 ntis Vienti, Moguntina & Parisiensi Uni-
 us de Ferstatibus. Pfefferkornius classi-
 us Sicam mox cecinit, & novum in Capnio-
 olfgangem libellum edidit, quem lingua vernacula
 itigantala inscripsit, æs campanum, quod cieri
 Hochlet, cum justo supplicio criminis convi-
 tervallei afficiuntur. Neque effrenata audacia
 Caussororque malevolorum hominum hic
 im Reittit; etenim variis insuper carminibus
 rrorereu criminibus potius, factis fictisque ab-
 pius *corrovino Gratio*, & picturis infamibus pro-
 um foftris, ac ubivis locorū suffixis, quibus Ca-
 nt; injurionem bilinguem delinearunt, sanctum
 delatuput proscripserunt. In festam ergo hanc
 tus automini suo turbam ulturus Noster, jucun-
 co: dissimo

diffimo satyræ illudentis genere ut
 editis epistolis obscurorum virorum
 mirabili facietiarum lepore con
 quibus, ad excitandum risum, cucu
 rum Theologorum ineptissimè atq
 eoridicule & planè barbare latina
 scribentium, stylum expressit. Hic
 adeò graviter calumniatores Colon
 perculit, ut conjurationis caput Hoc
 rus paulo post letali dolore confect
 ciatusque interierit: & reliqui astu
 furore ac rabie, supplicibus precib
 Leone impetraverint, ut edicto di
 ejusmodi Epistola atque imprimi
 vetarentur. Verum interdum
 Reuchlinus false ludificatus, secun
 epistolarum volumen, sub nomine
 rum virorum, tanquam ex titulo
 prohibitum, sed priori multo acule
 vulgavit; ut sic cucullati miserè
 dra luctantes, animos in ea lite
 rint. Aludicris verò ad seria nos
 convertamus, & quam cepimus
 nem, absolvamus penitus. Reuch
 quanquam, ut constat, causa vic
 ritatis fiduciâ fretus esse potuit; tamen
 potentiam & fraudes inimicorum
 reputans, ne mortuo quoque Leonas o

ere usam, ut minabantur, vellerent, illude-
 virorum entve, totam causam ad curiam Roma-
 conam devolvit, mittitque eò exemplorum
 , cucueta; Intercedunt etiam pro illo Ma-
 nè atqmilianus Imperator, Imperii Septem-
 latina lre Fridericus Saxonæ, Ludovicus Ba-
 t. Hic aria, Ulricus VVirtenbergiæ, Duces,
 Colonia Marchio Badensis, Cardinalis Gurcensis,
 ut Hoc aclyti Teutonicorum Ordinis Magister,
 onfectur Vormatiensis, Argentinensis, Constan-
 ui actuensis & Spirensis, Episcopi: cumque
 s precibus quinquaginta tria Sueviæ oppida, Præ-
 dicto diales infula ornati tredecim, & multi præ-
 primi perea seorsim, fortissimi, integerrimi, do-
 didictumissimique viri alii, qui omnes brevem
 secunastamque litis dijudicationem à summo
 ominedontifice petebant, puræ fidei, integri-
 tulo matis & innocentia Capnionis gravissimi
 o aulestes; eorumque precibus ita permotus
 serè curæ Pontifex est, ut confestim è purpu-
 re desparis suis causæ cognoscendæ præficeret
 a nosidominicum Grimanum Venetum, tri-
 nus natus linguis excellenter doctum, qui pu-
 Reuchlicis tabulis Romam citat & Hochstra-
 a vicium & Reuchlinum: huic tamen propter
 t; ranium indulget, ut per curatorem ido-
 rum secum rem agat. Venit ergo Hochstra-
 e Leonas ovans (sic dialogus festivus hac ipsa
 dere

de re inscriptus, extat) pulchro equis a
 comitatus, nec paucis Principum & su-
 miarumque commendationibus, man-
 primis magna pecuniæ yi instructus
 adversarii sui famam fortunasque oter
 facile se subversurum, jactavit. Magi-
 id frustra omninò fuit. Nam certum
 saltem effusis suis largitionibus effectus n-
 in longum tempus causa traheretur, dmo
 planè dijudicaretur; licet haud con-
 rum esset, Reuchlinum victorem pisco-
 Principio igitur summum studium quaesi-
 buit Hochstratus, ut Grimano adjoera-
 retur Bernardinus Cardinalis S. Coetif-
 quippe quem sciebat sibi pariter & quest-
 Collegis, à quibus cum in Germani-
 quando esset, benignè liberaliter quater
 spicio excipiebatur, esse faventissimim
 & se jam ante ejus opera à proscriptis ali-
 poena liberatum. At verò qui à pariter
 Capnionis erant multas satis graves ant,
 stas causas adducunt, cur eum recusata
 quas paulò accuratius apud se pernio-
 dens Leo Petrum de Accolitis Ancor-
 num D. Eusebii Cardinalem pro illo *irifis*
 stituit. Hi quanquam nihil quod susti-
 ficii esset, intermisère; Hochstratus pecca-
 en moras identidem neçtit, atque namin

ro equis artibus obtinuit, ut nonnullis quoque
 dum a suo ordine causæ cognitio unà de-
 bus, mandaretur, in quibus præcipui fuerunt
 ructus Thomas Cajetanus purpuratus & Sylve-
 squet Prierias, palatii, quod vocant, sacri
 it. Magister. Hæc res adedè malè Rauchli-
 m cemum habuit, ut subinde dubitavit, Chri-
 us effectus ne vinceret Romæ, an Chrysus, quem
 eretur, dmodum in epistola ad Alberrum Mo-
 aud oquintinensem juxta ac Magdeburgensem
 orem episcopum summum, opusculo de variis
 dium quæstionibus Athanasio vulgò, licet per-
 o adperam, tributo, & abs se latinè converso
 S. Caotisque egregiis illustrato, præfixâ, con-
 riter & questus est. Interim adversa hæc Civis
 rman Nostri fortuna, qua cum conflictabatur,
 iter quaterato Orbi prospera accidit. Factum
 ntissim nim hinc est, ut eum non ipse tantum sed
 scripæ alii pro illo, multis egregiis scriptis illu-
 i à pararint. Quatuor autem potissimùm
 ravesant, quibus & celebriorem famam sibi
 e cufaravit & utilem nobis operã navavit Ca-
 se per nion. Inter quæ primum est, & jam an-
 Ancoe hæc tempora vulgatum, quod *Verbum*
 ro illo *virificum* inscripsit, ac Vangionum An-
 uod sustiti, Camerario Dalburgio, cujus biblio-
 ratus neca, Latinis, Græcis Hebraicisque vo-
 tqne nminibus referta, & tum unico Germa-
 niæ

nia thesauro, uti semper solitus erat, in-
 fecravit: In eo erudite satis ac eleganter
 subtiliterque disputat de nominibus, quibus
 quæ omnia in uno nomine JESU con-
 nire, & hoc ex ineffabili illo, ut apud
 dæos habetur, JEHOVA, junctâ una
 tera compositum atque effabile reddere
 asserit. Alterum de *Accentibus & Or-
 graphia lingua Hebraica* librum præ-
 ano Cardinali, cujus extant Commentarii
 de Sermone Latino & in vulgus non
 dicavit. Deinde *Constantini M. Oratio*
 de græco in Latinum cōvertit, & *FRANCIS-
 RICO* Saxoni, Sapientis cognomen; eo
 adepto, sacrum esse voluit: quo tan-
 ab illo inivit gratiam, ut tantum nomine
 Academiae suæ, quam recens fundamini
 VVittebergæ, destinaret. Sed quod, se-
 jam gravis esset Reuchlinus, ire recontra
 & Melanchtonem, qui illi hæcenus tulissi-
 duè fideliterque præsto fuit, ea, quæ illius
 defensio causa continebatur, & quæ re-
 tenda ad judicium erant, describentibus
 quicquid omnino ad cognati in nos in
 am declarandam, salutem dignitatem, in
 conservandam pertineret, cunctis in nos
 adjuvando, in suum locum substituit, æter-
 que ornatum commendatione absolvere

is erat : habiturum in Juvene Optimum
 principem non alterum modo Reuchli-
 nibus am, sed longè quoque illo superiorem,
 SU ce Scholæ diutius profuturum. Denique
 ut apud de *Arte Cabbalistica* libros, abstrusissi-
 mæ etiam Judaicæ gentis sacra explicantes, sum-
 me reddo Pontifici dicavit ; in quorum extremo
 & Crevi quasi tabellâ illi rem omnem, uti ge-
 rum hæc est, in memoriam revocat : quomo-
 mmes ter quaterque summorum Germaniæ
 s n o principum testimonia pro innocentia sua
 M. glata sint : quomodo causæ dati iudices
 & FRictestificationi robur atq; pondus dede-
 nomen ; eoq; jam progressi sint, ut decretori-
 uo tan sententiam ferendam putaverint :
 um quomodo denique tota urbs Romana &
 unda nium nationum doctissimi confirma-
 quod at, se nil probri, nil damni Ecclesiæ, sed
 e recontra potius multum utilitatis gloriæq;
 tenuisse. Verùm surdas pulsabat aures ;
 ea, nullus quippe innocentia, nullus preci-
 & quis relictus est locus : neque tamen Hoch-
 ribendatus se vicisse, gloriari poterat. Nam
 innoci in ultimo hac de causâ instituto con-
 nitentis, in quo Nazareus, Malfetanus & For-
 ctis niensis, Episcopi, ac reliqui ordine omnes
 stituitæ ter palatii Magistrum, Capionem ab-
 e absolverunt, mandatum summi Pontificis
 m E impe-

impetravit, ne executioni sententi
daretur; tamen plurimi hoc inque
factum pro specie senatus Consulto
liani habuerunt. Certè turpiter
quando magnificè jactavit, se prop
nes, quas pessima fide ex Oculari
nis Speculo extruxerat, coram
publicè disputaturum. Etenim
sumtulit, satis jam de causa discep
disputatumq; esse: ac severè insup
ter dicebatur, ne talia in posterum
ret. Ita tandem vacuis manibus
scilicet Hochstratus ad fraterculum
Coloniam rediit, nil nisi dedecus
rans. Quicumque enim meliores
amabant, qui tunc & multi & pr
dignitate præditi fuere, Capnionis
suam ducebant illiusque adversari
mni scriptorum genere infamaban
deridentes & illudentes futilitatem
insectantes & increpantes improbi
Inter quos fuerunt Erasmus Rot
mus, Episcopus Roffensis, & om
Anglia doctissimi viri: Johannes
nius Coloniensis Præpositus, Joac
Vadianus, Simon Lazius, Philipp
roaidus, Petrus Galatinus, qui sub
ne Dialogi librum de arcanis Cat
V

eritatis scripsit; Martinus Lutherus, Lessius, Jacobus Questembergius Miscus, Brevium, ut vocant, Apostolorum scriba, & alii ita multi, ut percenere eos ne numerando quidem valeam. Non tamen omittendus nobis, sed vel primo loco commemorandus est, Ulricus, gente Huttenus, patria Francus, ordine eques, literis perquam eruditus; qui litigantes cum Capnione Monachos rixè exagitavit, & illam factionem, tum tandem vehementissimis scriptis, sed aliantò post armis quoque expeditis aditus est. Ejus extat inter alia carmen triumphale victoriæ Johannis Reuchlicum pictura etiam in illius conrotationis gregem contumeliosâ; in qua conspicitur nonnemo unco tractus, cum Judæus quondam fuisset, suam operam in lædendo evertendoque Capnione, magna, ut credebatur, pecuniæ conductam collocasset. Cum sic accensa utrinque essent hominum studia, *Tezelius*, ob adulterium, ut ferunt, & sua scelera Dominici ordinis Monachus celebris, (siquidem celebritas est perpetua nominis infamia) aliud, longè gratus incendium excitat, quando *Leonis*

X. indultu autoritateque, quam in eodem
 Christiani nominis Ecclesias habere quæ
 tabat, quæstu quodam redimendi, nè
 etorum faciendorumve veniam, & con
 mortuis quoque reconciliandi, quæ
 indulgentias appellarunt, irritavit *Ma*, quæ
Lutherum, ut ineptias & ludibria cito
 tiosa impietate conjuncta, publicè erar
 henderet, atque alios in dies errora bin
 ret. Unde nova curâ Romæ ocunt,
 animis, hæc lites concertationesque nu
 Capnione pertinaces conquiescunt
 Idque Noster futurum prævidios
 mulac enim de exorto hoc certamur co
 divit, ita Monachis illulisse fertur opul
 tis Virum, qui plus satis negotii nuret,
 bis faceffet, ut ego senio confectus æra
 tè jam obdormiscere queam. Sænta
 quidem quietum illum esse non sibus
 funesta, quæ Sueviam turbavere, op
 ea aliò commigrare optimum o se
 coëgerant. Abiit autem, vocantia
lielmo Bavariæ Duce, Angelopoliam &
 quam Claudii coloniam, ut literarum
 Linguarum imprimis, documentis o do
 lustraret. Sed neque hic diu viverim
 rat, cum pestilentia sævitia, quæ *bryf*
 dies grassabatur, ea quoque loca ore

am incederet. Proinde fixum constitutumque;
 habere eum animo suo habuit, in patriam tandem
 mendicantem pacatam, ubi & seditio, & fames,
 iam, & contagiosa lues cessaverant, inque no-
 di, quoniam *CAROLIV.* juratum fuerat, reverti;
 vit *Mar.*, quod aetatis daretur reliquum, abdi-
 bria cuncto Triumviratu, publicisque negotiis,
 publice erario otio perfrui. At vero, postquam
 error abingenses de ejus adventu cognove-
 na occurrunt, Academiae totius nomine, legatos
 onesque numero & dignitate spectabiles, ad
 in quietum miserunt, oratum, ut, quod apud
 ravidio eos in Graecis Hebraicisque tradere nu-
 certantur coepisset, id deinceps inter Suevos,
 fertur populares suos, continuaret atque perfi-
 otii niteret, expectaturus eo nomine de publi-
 infecto erario honorificum satis stipendium,
 n. Saotannis praestandum. Horum sermo-
 non sibus cum facile se persuaderi passus esset,
 avere operam studiosae juventuti locaret, pri-
 mum o semestri toto puerilia disciplinarum
 vocantia exposuit, diversarumque lingua-
 lopollitiam & commoda & idonea jecit funda-
 t literaria. Praelegit enim frequenti Audito-
 mentis doctissimum Hebraeorum Grammati-
 uviverim, *Mosen Kimchium & Manuelem*
 , quae *Brysoloram*, aptum graecè initiandis do-
 ce locorem. Sic viam ad altiora paratam, ea sibi

E ; propo-

proponenda sumsit, quæ & necessari-
 ximè, & optima essent; non ut mu-
 lent, qui sive ex invidia, sive infcitia
 vana gloria, ista solum tradunt, qua
 tilitatis multum, utilitatis verò par-
 bent. Nam Biblia Hebraica, à D.
 Bombergio tunc magno numero Ve-
 venum missa, ac Demosthenem
 nemque, summos Græciæ Oratores
 cavit. His dum aliquamdiu immo-
 fatigaturque laboribus, lento mo-
 quem Ictericum Medici vocant, ni-
 latim languescit & consumitur, ac
 obit supremum Stutgardia, Anno
 rioris seculi secundo & vigesimo,
 Kalendarum Julii, cum vivendo ex-
 set, sexaginta septem annos. De
 re humando civitates aliquot inter
 certarunt; sed ibi, ubi fato functus
 communis fama est, honestum exu-
 cum nactus est, in fano Divo Leon-
 consecrato. Monumentum quoque
 tum ipsi erectumque fuit, hodienu-
 spicitur, cum versibus epitaphiis à
 ne Alexandro Brassicano, nobili
 Poeta & Oratore factis.

Et nos quoque, *AUDITORES*
 numentum Civi nostro nunc possi-
 cepto

cessari
ut mu
nscitia
nt, qu
ò par
i, à D
ero Ve
nem A
atores
imme
to me
cant
ur, ac
Anno
simo,
do ex
Dec
inter
funct
m exu
Leon
n quo
lienum
hiis à
nobil
TORE
e possi

in quod marmori insculptum vetustas
idem absumit, aut violenta manus
rdit; sed, quod animis infixum ad o-
nem posteritatis memoriam perdurat.
pictatis, id amoris, id grati hominis of-
ium abs me requirebat. Fateor enim
ius Reuchlini exemplo, in quod intue-
me, quodque imitari iussit Vir & pie-
te & eruditione excellens, ac alter quasi
euchlinus, *ESDRASEDZARDUS*, ho-
es quondam meus & Præceptor ultra bi-
nium fidelissimus, ita excitatum me es-
ur, ac
ut quicquid Orientalium Linguarum
dici, huic uni acceptum feram, certe de-
eam ferre. Quod utinam apud Vos
noque, Commilitones, tam validum
gumentum esset, impigrè alacriterque
ac studia capeffendi. Cogitate, quæso,
loriam, Germanis à Cive vestro partam;
ius unius domus, Orbis universi Muse-
m fuit. Nam quotidie aut Galli, aut I-
li, aut Angli, eò tanquam ad publicum
elubrum quoddam atq; oraculum con-
igiebant; planè persuasi, solum Capni-
nem esse, qui arduas quasvis quæstiones
ne ulla explicare molestia posset. Non
st, quod extinctum conqueramini Præ-
eptorem. Vivit, vivit, invidia victor,

monstrorum domitor, barbarie inde
 gnator. Nonne vel ex cineribus sumunt
 imò plenam lucem in ipsius scriptis viri
 tis? quibus, cum præfens haud possit
 sens vos docet. Habetis insuper potius
 peregrinae eruditionis suppellectilis, rose
 liberalitate singulari per Testam. Act
 Phortzheimensi collegio legavit: tene
 judicare in expedito est, quam nuanta
 percèrit, vel laboribus, vel sumit. xple
 comparandis conquirèdisque, ex Noli
 quo etiam, impressis haud tantum viri
 & manu exaratis Codicibus. Et pro
 rum jacturam eò gravius certe dolere
 quò plurima in iis & rara & publicens
 omninò digna fuere. Ex quibus neum
 atq; laudat impense Melanchtō *M. Ling*
tonini librum, cujus non infrequende
 riq; mentione est. Superfunt orin
 sive ex incendio sive prædantium mien
 in SERENISSIMI PRINCIPIS titill
 Bibliotheca asservantur *Historia* juan
ina Synodi, *Commentarii in Jeremias*
tem Josephi Kimchii, celebris apud & Es
 os Doctoris, &, quem supra non man
 mus, *Codex Sacer* ac alius haud man
 pretii & antiquitatis. Interea etiam Rut
 iatis vobis aliunde est, ad illam eru
 ensis

eodem atque fastigium perveniendi.
 sumtus *PRINCEPS* Optimus, Nu-
 scrip-ritiusque Gymnasii hujus Illustris beni-
 dicitissimus suppeditat liberalissimè: libros
 super potti dant copiosissimè: Præceptores
 lectissimos professoresque manu ducunt fidelissimè.
 estiam facti ergò virtute, animisque facti, Ju-
 ravit: enes Ornatissimi, ætimate grata mente
 am nuntia beneficia: imminete occasione:
 sumtis explete spem, quam de vobis concitastis.
 e, ex Nolite permittere, ut quæ laus Germanis
 tantum vindicandis Orientalibus Linguis avita
 Et propria quasi hætenus fuit, per vos ob-
 ere doleretur. Nam quoad longissimè potest
 publiciana mea respicere spatium præterito-
 bus novum temporum & denuò efflorescentium
 tō *Mælinguarum* memoriam recordari ultimã,
 equennde usque repetens, Germanos video
 rsunt principes & ad ingrediendam & ad susci-
 ium niendam rationem horum studiorum ex-
PIS titisse. Reuchlinus, ut intellexistis, tan-
istoria quam alter Hieronymus *Hebraica*: Se-
Jeremias tianus Münsterus superioris & vi Strabo
 s apud & Esdras *Chaldaica*: Joh. Albertus VVid-
 ra non manstadius D. Ferdinandi Imperatoris ar-
 aud manorum consiliorum arbiter, *Syriaca*:
 etiam Rutgerus Spey, Bopardianus, Schonavi-
 m eruensis Ecclesiæ Sacerdos, & brevi pòst tem-
 E 5 pore,

pore , Petrus Kirftenius Uratislan & c
 Medicus *Arabicá* : Guilielmus Schickel f
 dus, celebris quondam apud Tubingimpe
 Professor *Persica* : Hieronymus Me pro
 rus D. Joh. Georgii I. Saxon. Du nefi
 Principis Electorishistoricus *Turcica*
 nunc Meninskius Augustissimi Im
 toris Nostri LEOPOLDI Confiliari
 Orientalium Linguarum interpre
 cipuus in summum fastigium e exit
 Hottingerus *Samaritana* , Jobus L
 fus, quem Doctorem ego habui, *A*
pica : Andreas Müllerus Berolinen
 ristes *Sinica* : Andreas denique Aco
 Uratislaviensis, *Armenica*, felicissim
 stituerunt. Tantorum virorum ve
 si insistatis, Commilitones, hanc G
 norum gloriam vel augebitis, vel u
 conservabitis : atq; sic tandem patri
 vos exspectat, insignes uberesque fr
 dabit, & vobis ipsis non exiguam
 partem jure vindicabit. Quod ut
 prospereque succedat, & exoptati
 eventu comprobetis olim , faxit o
 sapientiæ fons, DEUS Optimus
 mus, pates ac custos hujus Gym
 quem ad extremum supplex vener
 que precor, ut quæ in hac sapient

& domicilio fecimus hactenus, qua-
 e facturi deinceps sumus, propitio
 mper Numine fortunare, sua mune-
 propria nobis facere, tantisque be-
 neficiis uberrimum addere incre-
 mentum velit.

ANNO.

